

СРБИ ПОСТАЛИ ХРВАТИ: Илирска идеја на темељима српске средњовековне државности

18.10.2016.

У западним римокатоличким изворима средњег вијека али и касније, територија коју насељавају Јужни Словени на Балкану називана је најчешће Илириком или Илиријом, а Словени на Балкану називани су Илирима. Од друге половине XV вијека римокатоличка црква почиње да форсира илирску идеју у својим настојањима да поримокатолички цијели Балкан.

Папа Никола V 1453. године оснива Илирски завод св. Јеронима у Риму који је у почетку био пансион и болница за јужнословенске ходочаснике у Риму а касније служио за образовање будућих мисионара који ће ширити римокатоличанство на Балкану. Св. Јероним био је римокатолички патрон Илирије.

Илирска идеја била је можда и најјача међу фрањевцима римокатоличке провинције Босне Сребрне. О томе говоре и фалсификоване повеље које су тобоже издавали краљеви из породице Котроманић фрањевцима из средњовјековне Босне. Такве фалсификате открио је још у другој половини XVIII вијека фрањевац Филип Ластрић, писац запажене историје провинције Босне Сребрне и један од првих историчара са територије Босне и Херцеговине који се служио методама блиским савременим историчарима тј. провјером историјских извора.

У свом дјелу „Преглед старина Босанске провинције“ први пут објављене 1762. године, Ластрић оспорава „Декрет“ краља Стефана Твртка који је он наводно издао Босанској викарији, у којем себе титулише за краља „Рашке, Србије, Босанаца или Илираца, Приморја....“ зато што је исправа датована „године Господње 1342“, када је Босна била бановина којом је владао Твртков стриц бан Стефан II, а Твртко је тада био дјечак. Документ је морао настати знатно касније у вријеме када је илирска идеја била распрострањена међу фрањевцима и другим римокатолицима на Балкану и шире.

Иако се под Илирима често мислило на све Словена на Балкану, ипак у многим документима и другим списима под тим именом подразумевали су се само Срби. Тако нпр. Ј. Х. барон Бартенштајн у својој књизи „О расејаном илирско-расцијанском народу“ из 1761. године, Србе назива Расцијанима и Илирима. Фридрих Филхелм фон Тубе описујући Славонију и Срем 1777. године, Илирима назива Србе који су са патријархом Арсенијем Чарнојевићем пред Турцима избјегли у Славонију и Војводину 1690. године.

Кад смо код Илирске хералдике, њени почеци везују се за Петра Охмучевића Гргурића из околине Сланог код Дубровника. Петар или дон Педро како је гласило његово шпанско име, био је у служби шпанске морнарице у којој је догурао до чина адмирала.

У својим настојањима да добије привилегије и племићки наслов, послужио се фалсификовању свога поријекла представљајући себе као потомка **средњовјековне српске властеоске породице Охмучевић.**

Зарад тога потрудио се да направи лажне исправе које би посвједочиле његово племићко поријекло, па је тако направио лажне родослове и друга документа.

На крају је шпанској администрацији у Напуљу (шпанска краљевина је у то вријеме владала Напуљем) понудио је фалсификовани грбовник који доказују славну прошлост Душановог царства и рода Охмучевића. Оригинални Охмучевићев грбовник није сачуван, али зато јесте грбовник Коренић-Неорића за који се сматра да је преписан са оригинала и да је настао мало послије оригиналног грбовника дон Педра. Значајан број грбова који се појављују у илирском грбовницима има историјску подлогу и вјеродостојни су, док има и оних који су скроз измишљени. **Главни и највећи грб у илирској хералдици јесте измишљени грб Душановог царства који се састоји из мањих грбова историјско-политичких средњовјековних јединица: Македоније, Славоније, Босне, Бугарске, Далмације, Србије, Хрватске, Рашке и Приморја, као и два мање јаснија грба за које се верује да су династички грбови Немањића и Косача.**

У илирским грбовницима овај грб се назива: "Imperatoris Stephani Stephani Nemañich Insignia" у преводу „грб цара Стефана Стефана Немањића“.

Развоју илирске хералдике доприњело је и истицање илирског тј. **словенског јединства на Балкану**, и његово супростављање Османлијском царству, за које се неосновано вјеровало крајем XVI вијека да је пред колапсом и уништењем.

То је доприњело и развоју духовног и политичког „словинског“ покрета у круговима ученијих људи, углавном римокатоличких свештеника у **Далмацији, Дубровнику и Боки Которској.** Без обзира што је „словински“ покрет био чедо римокатоличке цркве, своју историјску подлогу је нашао у српским средњовјековним државама Немањића и Котроманића, поготово у Душановом царству и епископској традицији о српским великашима и јунацима.

Можда баш зато је римокатоличким свештеницима било лакше и милије да говоре о неким Илирима, позивајући се на старе традиције римске покрајине Илирик, него да говоре о Србима који су у већини били православни које је требало преобратити у римокатоличанство.

Иако се знало да је цар Душан био православац, при том борац против ширења римокатоличанства у његовој држави које је називао латинском јереси, ипак покретачи словинског покрета нису могли да занемаре славу Душановог царства и тако су његове традиције уткали у свој покрет.

Томе је свакако доприњела и благонаклоност цара Душана према Дубровнику и градовима Бока Которске, пре свега Котору, тако да је он остао у фином сјећању међу њиховим грађанством а поготово међу трговцима који су несметано трговали по царској Србији.

Као заштитник српских краљева из породица Немањић и Котроманић у грбовницима илирске хералдике наводи се св. Стефан, а знамо да је он био заштитник породице Немањића док је краљ Твртко у његову част подигао град назвавши га Свети Стефан а то је данашњи Херцег Нови.

ИЗВОРИ:

Filip Lastrić, Pregled starina Bosanske provincije, Sarajevo 1977;

Фридрих Вилхелм фон Тубе, Историјски и географски опис Краљевине Славоније и Војводства Срема како с обзиром на њихове природне особине тако и на њихово садашње устројство и ново уређење у црквеним, грађанским и војним стварима.

ЛИТЕРАТУРА:

Александар Палавестра, Илирски грбовници и други хералдички радови, Београд 2010;

Александар Палавестра, Измишљене традиције: илирске хералдике, УДК 929.6(497);

Никола Жутић, Римокатоличка црква и Хрватство, Београд 1997.

Извор: magacinportal.org